

Timo Saarto

Pimenevässä
kaupungissa

Karisto
Hämeenlinna

*Kirjailija kiittää Taiteen edistämiskeskusta
työnsä tukemisesta*

© Timo Saarto ja Karisto /
Kustannusosakeyhtiö Otava 2021

ISBN 978-951-1-38353-6

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2021

He, kaksi nuorta ihmistä ovat aina tottuneet vaistomaisesti ajattelemaan, että tämä on heidän kaupunkinsa, tämä uutuuttaan välkkyvä, meren syleilemä, taivaan piirittämä kaupunki. Se on aina ollut ja tulee aina olemaan. Lapsesta asti he ovat kävelleet sen katuja, mutta nyt he kammottavan tunteen vallassa vaistoaivat, etteivät heidän askelensa ole vielä kuluttaneet hivenkään jälkeä tämän kaupungin kiviin. He elävät kohtalokasta aikaa, he elävät järkytysten aikaa. He tietävät: Minä päivänä hyvänsä voi maailma herätä tykkien jyskeeseen, ilmatorjunta-aseiden paukkeeseen, konekiväärien naputukseen. Seinät hajoavat räjähdyksiin, pomminsirpaleet sinkoilevat. Heidän maansa on rajamaa idän ja lännen välissä. Heidän elämänsä on arpanappula, jota viskaa oikullinen kohtalo.

Mika Waltari, *Uusi rakennusmaa* (1936)

1939

I.

PORAKONEEN rätinä raastoi Helenan korvia. Kun se lakasi, seurasi hetken hiljaisuus. Sitten ulkoa alkoi kantautua metallista kirshahtelua. Hän nousi vuoteeltaan ja meni ikkunaan. Porakoneen käyttäjä veteli savuja sivummalla, samalla kun neljä lapiomiestä kaivoi katua auki.

Vaaleat harsopilvet vaelsivat verkkaan Taivallahden yläpuolella. Aurinko sai kasteen kimaltamaan läheisen puiston nurmikolla. Näytti siltä kuin ihana kesä jatkuisi ainiaan eikä suostuisi tekemään tilaa syksylle.

Helena asettui takaisin vuoteelle ja huokaisi. Kesä, varsinkin elokuu, oli ollut kaunein miesmuistiin. Hän oli ikkunasnaan nähnyt kansan vaeltavan läheiselle Hietaniemen uimarannalle ja takaisin kaupunkiin sitä päivettyneempänä mitä pidemmälle kuukausi oli edennyt. Hän ei ollut liittynyt joukkoon, vaan jättänyt rantaelämän väliin. Kaikki sellainen oli kadottanut hohtonsa sen jälkeen, kun hänen kihlauksensa oli purkautunut. Eino oli lähtenyt linnoitustöihin Kannakselle ja löytänyt sieltä toisen.

Helena havahtui ulkoa kuuluviin huutoihin. Hän oli kai

nukahtanut, sillä harmaa pilvimatto oli peittänyt taivaan, ja ikkunasta sisään tunkeva ilma tuntui viileältä. Hän käveli ikkunan luo sulkeakseen sen. Samalla hänen katseensa kiinnittyi lapiomiehiin, jotka tuijottivat kaivamaansa monttua ja juttelivat keskenään kiihtyneesti.

Miehet ovat varmaan vahingossa särkeneet viemäriputken tai jotain muuta maan alla kulkevaa, Helena tuumi. Hän oli jo sulkemaisillaan ikkunan, kun kuopan reunalle pysähtyi kaksi ohikulkijaa. Kuopan pohjalla taisi olla jotain muuta kuin särkynyt viemäriputki. Helena yritti kuulostella mistä ulkona puhuttiin, mutta katua pitkin huristellut auto peitti miesten äänet.

Talonmies Kopra harppoi pitkine jalkoineen montun reunalle ja alkoi luudallaan sohia jotain siellä olevaa. Samaan aikaan kolme naista pysähtyi tuijottamaan kaivantoa.

Yksi lapiomiehistä suuntasi kohti lähellä sijaitsevia autokompanion kasarmeja. Kun hän palasi takaisin, mukana seurasi harmaapäinen herra sotilaspuvussa. Kuopan reunalle tuli koko ajan lisää kadun kulkijoita.

Minun täytyy saada tietää, mitä tuolla on tapahtunut, Helena ajatteli. Hän meni eteiseen ja veti kengät jalkaansa.

”Minne matka?” Isä nosti katseensa sanomalehdestä. Hänen äänessään oli kontrolloiva sävy, jota Helena inhosi.

”Katutyömaalla tapahtuu jotain kummallista”, Helena vastasi nopeasti. ”Menen katsomaan mitä se on.”

Hän ei malttanut pukea takkia ylleen, vaan syöksyi rappuun ja juoksi portaat alas neljännessä kerroksesta. Ulko-ovelta kaivannolle oli matkaa muutama kymmenen metriä. Uteliaiden joukko oli kasvanut entisestään. Ilma oli täynnä

puheensorinaa ja kiihtynyttä päivittelyä. Pikkutakkiin pukeutunut mies räpsi valokuvia.

Helenan oli pujoteltava ihmisjoukon läpi puoliksi väkisin, jotta hän pääsisi näkemään mikä mieliä niin kovasti kiihdytti. Hän oli vähällä kompastua asfalttiin ja sepeliin, jota lapiomiehet olivat kasanneet kuopan reunalle. Ilma haisi kostealta soralta ja lahopuulta. Hän antoi katseensa laskeutua pitkin kuopan seinämää ja näki tumman maan ja valkeat lapioiden katkomat juuret. Ensin hän ei ymmärtänyt mitä kuopan pohjalla oli. Vasta kun yksi katselijoista ihmetteli, kuka tien alle oli haudattu, hän tajusi katselevansa vanhaa ruumisarkkua. Arkun kannessa näkyi jonkinlainen kohokuvio, mutta se oli särkynyt ja osittain kostean maan peittämä, niin ettei hän saanut selvää mitä se esitti.

Epätodellinen tunne täytti hänen mielensä. Arkku oli kuin viesti toisesta ajasta ja paikasta. Se tuntui täysin sopimattomalta kiihkeää elämää sykkivään, suoraviivaisten rakennusten täyttämään kaupunkiin. Keskelle tietä avattu hauta tuntui ikävällä tavalla muistuttavan kaiken katoavaisuudesta ja elämän rajallisuudesta.

Helena tunsi vilunväristyksen ihollaan ja huomasi tunteuttoman vanhan naisen, joka katsoi häneen kiinteästi kaivannon vastakkaiselta puolelta. Tuijotus kummastutti Helena, mutta hän päätti olla välittämättä siitä ja käänsi silmänsä takaisin kaivantoon. Arkku veti magneetin tavoin puoleensa hänen katsettaan. Hän seisoj paikoillaan kuin lumottu eikä kuunnellut sisältään nousevaa ääntä, joka kehotti häntä menemään muualle niin nopeasti kuin mahdollista.

Hän havahtui siihen, kun joku koputti häntä selkään. Hän kääntyi ja huomasi, että nainen oli kiertänyt kaivannon ja

tullut hänen taakseen. Ryppyiset kasvot olivat raskaan elämän kuluttamat, mutta silmien katse piinkova. Yllään hänellä oli vanha tummanruskea popliinitakki. Raivo veti hänen suunsa vääräksi, kun hän kävi käsiksi Helenaan. Luiset sormet puristuivat Helenan käsivarren ympärille, terävät kynnet porautuivat hänen ihoonsa.

”Murhaajat!” Huuto oli raaka ja terävä. ”Ruusumies kostaa teille!”

Nainen tarttui nyt Helenaa toisestakin kädestä ja ravisteli häntä.

”Päästä irti!” Helena kiljaisi. ”Hullu!”

”Lopettakaa!” Nuoren miehen ääni kuului aivan Helenan vierestä.

Nainen hätkähti ja irrotti otteensa.

”Sattuiko teihin?” kysyi beigeen urheilutakkiin pukeutunut nuorukainen.

Helena pälyili pelokkaana ympärilleen, mutta naista ei enää näkynyt.

”Vähän”, hän sanoi sitten. Samalla hän tarkasteli käsivarttaan. Kynnenjäljet erottuivat punaisina viivoina kalpealla iholla. Verta ei kuitenkaan vuotanut. ”Kiitos, kun tulitte väliin.”

Helena tunsu olonsa sekavaksi. Hyökkäys oli yllättänyt hänet täysin. Syytökset pistelivät hänen tajuntaansa. Miksi nainen oli huutanut hänelle murhaajista? Keitä hän oli tarkoittanut? Ja kuka oli Ruusumies?

Minun on päästävä täältä ja heti, Helena päätti ja säntäsi juoksuun. Kotirapun ovella hän vilkaisi taakseen ja näki kulu-neeseen popliinitakkiin pukeutuneen vanhan naisen seisovan puiston laidassa ja tarkkailevan hänen liikkeitään.

2.

KOMISARIO Henrik Öhman istui jykevän tammipöydän takana ja silmäili poliisille tehtyjä rikosilmoituksia. Hänen ulkonäössään oli petolinnun piirteitä. Hailakansiniset silmät siipimäisten kulmakarvojen alla olivat kylmät ja tarkkaavaiset, ja nenä muistutti kotkan nokkaa. Valkea tukka toi mieleen untuvan ja pehmensi hieman vaikutelmaa. Etsivä Albert Vaara oli joskus ajatellut komisariota keskenkasvuisena kotkanpoikana, mikä oli saanut tämän tuntumaan vähemmän pelottavalta.

Öhman sulki ilmoituskirjan ja antoi katseensa kiertää käskynjaolle tulleissa etsivissä. Hänen ilmeensä oli vakava, yhtä vakava kuin seinälle ripustetusta valokuvasta tuijottavan presidentti Kallion katse.

”Tärkein ensin”, hän sanoi. ”Toivottavasti jokainen teistä on jo lomansa pitänyt, sillä nyt ne on peruttu.”

Vaara huomasi värähtävänsä. Komisarion ilmoitus ei tiennyt hyvää. Tuoreessa muistissa oli puolustuslaitoksen kanta-henkilökunnan lomien peruuttaminen elokuun lopussa. Pian sen jälkeen Saksa oli hyökännyt Puolaan ja edennyt nopeasti.

Tällä hetkellä Varsovasta oli kolme neljäsosaa raunioina. Hitler oli saapunut sotilaidensa kanssa kaupunkiin, joka oli tuhottu lähes täydellisesti. Samaan aikaan Neuvostoliitto oli miehittänyt Puolan itäosan.

”Mitä on tapahtunut”, kysyi Okkola, virkaiältään vanhin etsivä, joka oli palvellut osaston rullassa jo edellisvuosikymmenen alusta alkaen. Okkola hoiti useimmiten kysymykset toisten puolesta. Hän oli ainoa, jolle Vaara ei ollut kuullut komisarion vastaavan töykeästi tai ivallisesti. Se oli monta kertaa ollut lähellä. Öhman oli silmin nähden kihissyt raivosta, mutta saanut itsensä hillityksi. Vaara arveli pidättyvyyden johduttavan siitä, että Okkola osasi antaa kipakasti takaisin.

”En osaa sanoa muuta kuin että määräys on tullut ylemmältä taholta”, Öhman vastasi. ”Kai se liittyy tämänhetkiseen suurpoliittiseen tilanteeseen. Voidaan se varmaan peruakin, mikäli asiat kääntyvät valoisampaan suuntaan. Siihen asti teidän kaikkien tulee pysytellä kaupungissa ja tavoitettavissa.”

Vaara tunsu painon laskeutuvan rintansa päälle ja jäävän siihen. Oliko toivoa paremmasta? Saksan hyökkäyksen seurauksena Englanti ja Ranska olivat julistaneet sille sodan. Nyt saksalaiset olivat upottaneet kauppalaivoja, suomalaisistakin Valman ja Martti Ragnarin Skagerrakissa. Tuntui ikävästi siltä, ettei mitään suurpoliittista suojasäätä olisi ainakaan vähään aikaan tiedossa. Vaara muisti lukeneensa erään sanomalehtimiehen tulleen maailman menosta niin epätoivoiseksi, ettei tämä nähnyt länsimaiselle sivilisaatiolle muuta vaihtoehtoa kuin kiivetä takaisin sademetsän puihin ja lähettää apinat viljelemään kulttuuria ja kehittämään yhteiskuntia.

”Mutta jos veikata täytyy”, Öhman jatkoi, ”niin luulisin

lomien peruuttamisen liittyvän Helsingin mahdolliseen evakuointiin.”

Öhman jatkoi kertomalla suunnitelmasta, jonka tarkoituksena oli mahdollistaa väkijoukkojen siirtäminen lyhyessä ajassa kaupungista maaseudulle.

”Tämä toteutettaisiin junien lisäksi omnibusseilla ja henkilöautoilla. Helsingissä on tällä hetkellä noin viisi tuhatta yksityisautoa. Niiden avulla voitaisiin vuorokaudessa siirtää maaseudulle noin neljäkymmentä tuhatta henkeä, mikäli jokainen auto tekisi kaksi matkaa. Tähän ei kuitenkaan voida ryhtyä ilman polttoainetta. Puukaasutinautot tekevät tuloaan, mutta generaattoreiden laajempi tuotanto maassamme on kuitenkin vasta aluillaan. Ottaa myös aikansa, ennen kuin ne saadaan asennettua ajoneuvoihin.”

Öhman vaikenä. Hänen kylmä katseensa porautui vuoron perään jokaiseen etsivään, aivan kuin hän olisi halunnut nähdä ymmärsivätkö he tilanteen vakavuuden. Vaara mielti, mahtoiko asia liittyä edelliskuussa alkaneeseen nestemäisten polttoaineiden säännöstelyyn.

”Liikkeellä on väärennettyjä ostolupakortteja”, Öhman jatkoi. ”Vaikuttaa siltä, että jotkut keräävät polttoainetta varastoon myydäkseen sitä eteenpäin hyvällä voitolla, jahka aika muuttuu kalliimmaksi. Tällainen toiminta tietenkin hankaloittaa mahdollista evakuointia.”

Komisario jakoi etsivät pareittain eri huoltoasemille tarkailemaan myyntiä ja antoi heille oikeat ostolupakortit malliksi. Väärennettyä käyttävän ostajan avulla olisi mahdollista selvittää kortin alkuperä. Hänet tuli pidättää ja tuoda poliisiasemalle kuulusteltavaksi.

Etsivät lähtivät tehtäviinsä heti vuoron saatuaan. Jäljellä olivat enää Vaara ja Okkola, kun puhelin pirisi. Öhman nosti luurin ja jäi kuuntelemaan. Samalla hän teki muistiinpanoja.

”Tappo töölöläistalon kellarissa”, hän sanoi laskettuaan luurin pitimeensä. ”Tai murha. Lähdette yhdessä ottamaan selvää mitä siellä on tapahtunut. Tiedättekö Sonckin korttelin?”

Vaara olisi toivonut voivansa vastata myöntävästi ja sillä tavoin osoittaa tuntevansa kaupunkia kuten etsivän kuuluikin. Mutta niin hän ei voinut tehdä. Hän ei koskaan ollut kuulut puhuttavan sellaisesta korttelista. Ilmeisesti elämä siellä oli soljunut rauhallisissa puitteissa ilman tarvetta etsivän osaston palveluihin.

Hän oli viettänyt lapsuutensa ja nuoruutensa Pitkäsillan pohjoispuolella ja hallitsi hyvin katukielen. Hän tunsi kujat ja kellarit, tiesi miten oikaista sisäpihan kautta korttelin poikki tai kätkeytyä kadun varjoihin. Mutta Töölössä hän oli vieraalla maalla. Alue oli tullut hänelle jossain määrin tutuksi lapsena, kun hän jonkin aikaa oli asunut Toivolan huvilassa Meilahdessa. Mutta uusi aika oli jyrännyt tieltään vanhan maaseutumaisen Töölön, ja siinä missä ennen saattoi nähdä puuhuvilan, kohosi nyt korkea kivilinna.

”Sonckin kortteli?” Okkola vastasi. ”Totta kai. Onko valokuvaaja jo tilattu?”

”Ei tietääkseni.”

”Hoidan asian ennen kuin lähdemme”, Okkola lupasi.

Jonottajien oli käsketty odottaa puutalon käytävällä. Vuoron koittaessa Betty Waara astui kynnyksen yli ja kopisteli sisään isännöitsijän asuntoon, jossa tämä jakoi sokerin ostolupia

puutalokorttelin asukkaille. Pienen porstuan takana sijaitseva huone kylpi hämärässä valossa. Pinkopahvi oli revennyt sieltä täältä ja paljastanut ajan tummentamat seinälaudat.

Isännöitsijä tihrusti papereitaan kuluneen pöydän ääressä, jota valaisi matalalla roikkuva vihreäkupuinen suutarinlampu. Askelet kuullessaan hän nosti katseensa talonkirjasta.

”Waara, Elisabet ja Leo, hellahuone 14?”

”Niin”, Betty vastasi.

”Saatte kaksi korttia. Ne kumpikin oikeuttavat ostamaan kilon sokeria kuukaudessa. Kas tässä, olkaa hyvä.” Isännöitsijä ojensi Bettylle siniset, Suomen vaakunalla varustetut sokerin ostokortit. Betty kiitti ja kääntyi lähteäkseen.

”Tämä on epäoikeudenmukaista”, huudahti käytävällä vuo-roaan odottanut nainen. ”Noita ei tulisi jakaa perheen pää-luvun mukaan. Jotkut voivat saada kuusi korttia ihan vain siksi, että heillä sattuu olemaan neljä pikkulasta. Mihin sel-laiset kakarat muka sokeria tarvitsevat? Eivät he ryystä kahvia eivätkä syö paljon pullaakaan. Ja jos niin tekevät, mädättävät vain hampaansa makealla. Näinhän meitä on opetettu.”

”Mistä minä tiedän”, isännöitsijä ärähti. ”Kysykää kansan-huoltoministeriöstä.”

Betty paineli ulos ja otti suunnan kohti siirtomaatavara-kauppaa, joka sijaitsi naapuritalon kivijalassa. Tuuli heilutti pihakoivua ja lennätti keltaisia lehtiä hänen eteensä.

Paahdetun ja jauhetun kahvin tuoksu tulvi vastaan heti hänen astuttuaan sisälle kauppaan. Betty rakasti tätä pientä puotia. Sieltä sai teetä, kaakaota, hedelmiä ja mausteita, kaikkea sellaista, mitä vaille hän lapsena ja nuorena oli jää-nyt. Betty antoi katseensa kiertää pitkin hyllyille aseteltujen

peltipurkkien, suklaalevyjen ja rusinapakettien rivistöjä. Appelsiinit oli ladottu tiskille isoihin pyramidin muotoisiin kasoihin. Valkeisiin puettu myyjätär hymyili hänelle elintarvikevaa’an takaa.

”Mitä rouvalle tällä kertaa saisi olla?”

Betty ei osannut vastata aivan heti. Hän olisi halunnut kaikkea sitä mitä tällä runsaudensarvella oli tarjota. Mutta nyt hänen täytyi valita. Vain yhtä hänen ei tarvinnut miettiä. Sokerin myyntiä oli alettu säännöstellä, mikä kieli siitä, että se saattaisi pian loppua kaupoista. Mikä tulisi seuraavaksi säännöstelyn piiriin? Bettyn mieleen palasi hernemokka ja ankea aika reilut parikymmentä vuotta aikaisemmin.

”Puoli kilo kahvia ja kilo sokeria. Ja yksi taloussuklaalevy.”

”Meillä onkin aivan hetki sitten paahdettua kahvia”, myyjätär sanoi, punnitsi pavut ja antoi niiden ropista kahvimyllyyn. Kun ne oli jauhettu, hän kaapi myllyn tyhjäksi viimeistä hippua myöten. Betty seurasi tyytyväisenä hänen puuhailuaan. Myyjätär tiesi, kuinka tarkka Betty oli tässä ja monessa muusakin asiassa, ja toimi sen mukaan.

”Pala- vai sirotesokeria?”

Betty oli ostanut vuoron perään kumpaakin laatua. Sirotesokeria tarvittiin leivonnassa, mutta kahvin hän oli tottunut rrystämään lautaselta sokeripalan läpi. Hän mietti hetken. Pullansyönti jäisi todennäköisesti vähiin, mikäli aika muuttuisi vaikeammaksi.

”Pala, kiitos”, Betty sanoi. ”Laitetaan kaikki taas vastakirjalle.”

”Rouva ei nyt tykkää huonoa, mutta sokeria ei enää saa myydä luotolla. Se täytyy maksaa käteisellä saman tien. Ja ostokortti pitää olla, mutta senhän rouva varmaan jo tiesikin.”

”Niinkö?” Betty kaivoi laukustaan rahakukkaron ja kaiveli sen sisältöä. Kolikot riittäisivät juuri ja juuri sokeriin. Onneksi kahvin ja suklaan saa vielä vastakirjalla, hän ajatteli maksaes-
saan. Kun kassakone oli kilahtanut, hän ojensi isännöitsijältä saamansa ostokortin myyjättärelle, joka leikkasi ensimmäisen neliön pois sen vasemmasta alareunasta.

3.

SUURKIRKKO kylpi lokakuisessa auringonvalossa torin vastakkaisella puolella. Vaara ja Okkola nousivat viitosen raitiovaunuun ja suuntasivat kohti Töölöä.

Liikennepoliisi seisoj risteyksessä ohjailemassa verkkaan kulkevaa liikennettä. Autoja näkyi nyt vähemmän kuin ennen polttoaineen säännöstelyn aloittamista. Vaara vilkaisu risteykseen tulevia ajoneuvoja. Ostoluvan saaneen auton tuulilasiin oli kiinnitetty keltainen kolmio. Mikäli ajoneuvo oli vapautettu säännöstelystä, sen tuulilasissa komeili valkoinen neliö. Vaara mietti, kuinka moni oli hankkinut bensiininsä väärennetyn luvan avulla.

Vaunu ohitti Lasipalatsin ja kullankeltaisena hohtavan Postitalon ja kirskuu kääntyessään Arkadiankadulle. Matka jatkui ohi Runeberginkadun punatiililinnojen. He jäivät kyydistä ravintola Eliten kohdalla ja lähtivät talsimaan pitkin Eteläistä Hesperiankatua. Sonckin kortteli kohosi heidän vasemmalla puolellaan korkeana vaaleansävyisenä kivimuurina. Kulmataloa koristivat pelkistetyt kreikkalaiset pylväät, jotka kiipesivät seinää pitkin kivijalasta katonrajaan saakka.

Muuten rakennukset näyttivät lähes samanlaisilta, tyylikkäiltä ja selkeälinjaisilta.

Heidän ei tarvinnut tarkkailla ovinumeroita löytääkseen oikeaan osoitteeseen. Rapun ulkopuolelle kerääntynyt uteliainen joukko kertoi sen kyllin selkeästi. Kadunsyrjään oli parkkeerattu petrolinsininen Studebaker President, jonka merkin Vaara tunnisti jo kaukaa muistelemalla kahvipaketeista saamiaan autonkuvia.

Vanhemmanpuoleinen herrasmies käveli ulos rapusta saatuen tyylikkäästi pukeutunutta neitiä, joka oli vetänyt päänsä suojaksi kirjavan huivin niin, ettei hänen kasvojaan näkynyt. Herrasmies ohjasi neidin auton takaistuimelle ja asettui sinne tämän viereen. Vaara huomasi ohjauspyörän takana istuneen shaffarin vasta kun moottori jyrähti käyntiin ja auto otti suunnan kohti Mechelininkatua.

Kivetty pengeri ympäröi talon sisäänkäynnille johtavaa käytävää. Vaara avasi Okkolalle rapun oven ja antoi tämän kulkea edellään porrasaulaan. Sitten hän painoi katkaisijaa ja huomasi kellarin ovella konstaapelin, jonka virkapuvun napit kiilsivät katossa säteilevän pallokupuisen lampun valossa. Konstaapeli tervehti miehiä sotilaallisesti ja kertoi valokuvaajan ehtineen jo paikalle.

”Portaat alas ja vasemmalle”, konstaapeli neuvoi. ”Ruumis löytyy kellarikomerosta.”

Talvea varten säilöttyjen marjojen hapan haju löi vastaan jo portaissa. Epämiellyttävä tunne kasvoi Vaaran sisikunnassa askel askelelta. Hän oli odottanut hetkeä, jolloin pääsisi selvittämään vakavampia rikoksia kuin aikaisemmin, mutta nyt häntä jännitti.

Miesten askelet kaikuivat kolkosti pölyn tummentamalla käytävällä, jonka rappaukseen raaputetut kuvat ja kirjoitukset hohtivat vaaleina kuin arvet. Valokuvaaja Eerola odotti käytävän päässä. Hän oli viritellyt laitteensa valmiiksi, sytyttänyt tupakan ja puhalsi nyt suustaan savupilveä. Etsivä osasto oli jo pitkään käyttänyt Eerolan palveluja. Vaara oli nähnyt hänet joskus ohimennen, mutta ei vielä ollut tehnyt hänen kanssaan yhteistyötä.

Eerola tervehti Okkola ja kääntyi sitten Vaaran puoleen. ”Teitä en olekaan tavannut aikaisemmin. Olette varmaan uusi?”

”Tavallaan”, Vaara sanoi ja esittäytyi.

Okkola sytytti taskulampun ja valaisi kellarikomeroa. Noin viisikymmenvuotiaan miehen ruumis makasi sikiöasennossa betonilattialla. Ilman päässä näkyvää ruhjetta ja lattialle valunutta verta olisi voinut ajatella, että mies oli istunut kellarissa juopottelemassa ja lopulta sammunut niille sijoilleen. Lähellä ruumista lojui karkea valurautainen kynttilänjalka ja hieno nukkekoti. Pikku huonekalut ja edellisvuosisadan tyyliin puetut nuket lojuivat lattialla sikin sokin. Yksi nukeista näytti ikään kuin kelluvan lattialle muodostuneessa verilammikossa.

”Kummallista”, Okkola sanoi ja valaisi nukkekotia. Se oli vanha kuten asukkaansakin ja taidolla tehty. Pikku talon seinä koristivat ruusukuvioiset tapetit. ”Näyttää siltä kuin joku olisi kolkannut kaverin tuolla kynttilänjalalla juuri kun hän oli tuomassa nukkekotia kellariin, vai mitä arvelette?”

Vaara oli hyvillään siitä, että Okkola kysyi hänenkin mielihoidettään. Hän ei kuitenkaan osannut muuta kuin myötällä sitä mitä vanhempi kollega oli lausunut.